

Små forskere i skriftspråket...

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter.

(Barnehageloven § 1 Formål, 2. ledd)

Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

(Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold, 5. ledd)

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

En tekst blir til gjennom dialog

Barns tekstproduksjon og skriving som samværsform i barnehagen.

Maja på fem år er den siste av barna som kommer til barnehagen denne dagen. Hun henger fra seg ytterklærne og går inn i fellesrommet. Der ser hun at både barn og voksne sitter samlet rundt det store trebordet i enden av rommet. Det ligger papir, fargeblyanter og tusjer utover bordet. Maja stiller seg bak to jevnaldrende jenter som sitter ved bordet og tegner. Hun ser bort på en av de voksne ved bordet og spør «Hva er det beste du vet å spise?». Den voksne svarer etter en liten tenkepause at hun er glad i kyllinggryte. Maja setter seg mellom de to jentene. Hun tar et ark og en rød tusj og skal til å begynne å skrive.

Hun blir først sittende å se ned på arket. Deretter ser hun opp på Eva (en av de ansatte i barnehagen) som befinner seg like i nærheten av bordet. «Du Eva – hvordan skrives sj i kylling?», spør hun. Eva svarer, og Maja begynner å skrive. Hun lyderer seg frem til hver enkelt lyd i ordet. Etter hvert som hun finner ut hvilken lyd hun hører og hvilken bokstav som hører til den bestemte lyden, ser hun bort på to av de andre voksne som sitter

ved bordet. De nikker bekreftende til de språklundene hun finner. Når Maja kommer til den siste lyden i ordet kylling - ng, stopper hun opp igjen. Hun henvender seg enda en gang til Eva og spør «Du Eva, hvordan skrives ng da?». Eva svarer også denne gangen. Når ordet «kylling-gryte» er ferdigskrevet, sier Maja at Eva må hjelpe til med å tegne «kylling-gryte», og også det gjør Eva.

Maja ser deretter bort på den andre voksne som sitter ved bordet og spør hva hun liker å spise. Den andre voksne svarer at hun er veldig glad i fisk. Maja skriver «fisk» – KSIF. Også denne gangen får Eva oppgaven med å tegne fisken. Og det gjør hun. «Hva liker du mer å spise da?», spør femåringen. «Pannekaker», svarer den andre voksne. Maja lyderer og skriver «pannekake» - AKENAP. Eva får også oppgaven med å tegne bollen med pannekakerøren. Når pannekakerøren er ferdigtegnet, får den voksne ved bordet oppdraget med å tegne selve pannekaka. Hun tegner først en sirkel som skal illustrere pannekaka.

De to snakker sammen og blir enige om at det må være både sukker (lyse grå prikker) og blåbær-syltetøy på pannekaka. «Er det mer du liker?», spør Maja. «Ja, jeg er så glad i kake», svarer den voksne. Maja skriver «kake» - EKAK. Den voksne får oppdraget med å tegne en kake. Maja sier at den voksne må snu arket på hodet når kaka skal tegnes. Den voksne tegner et kvadrat før hun spør «Hva skal vi pynte kaka med da?». «Vi må ha lys», sier Maja. De blir enige om å tegne fire lys på kaken – fire lys i forskjellige farger – ett rødt lys, ett som er rosa, ett som er gult og ett lyseblått lys. Deretter sier Maja at de må pynte kaka. Pynten skal være seks jordbær (tre pluss tre røde bær). Hun påpeker videre at det er viktig at de passer på at de får med det grønne på jordbærene. Deretter sier hun at kaken må pyntes med ett bringebær, tre blåbær og ett gult eple. Maja og den voksne ser på hverandre og smiler. Sånn ble den ferdige teksten:

Denne teksten ble til etter initiativ fra Maja, men er et resultat av dialogsamarbeidet mellom henne og tre voksne i barnehagen. Maja blir nysgjerrig på hva som skjer når hun kommer inn i barnehagen og ser at flere barn og voksne er samlet rundt det store bordet i barnehagen. Kanskje er

det her hun får idéen og lysten til å lage en tekst? Det at det sitter voksne ved bordet som synes å engasjere seg i det som foregår blant barna, kan også være medvirkende årsak til at teksten til Maja blir til. Når Maja stiller spørsmål til de voksne, opplever hun dessuten å få svar, og de svarene de voksne gir, skriver hun ned på papiret. Gjennom hele tekstproduksjonen får Maja bruke den tiden hun trenger, og de voksne deltar både som samtalepartnere og som illustratører.

Det er rimelig å tro at dialogsamspillet mellom Maja og de voksne oppleves som meningsfullt og språkstimulerende for henne. Gjennom dialog-samarbeid med de voksne tar dessuten Maja aktiv del i sin egen språkutvikling, og hun synliggjør seg som skriver. Et dialogsamspill som preges av tilstedeværelse, nærhet og oppmerksomhet mellom de deltakende partene, kan gi barn følelsen av å bli hørt, sett og verdsatt. Og vi vet at dette kan være avgjørende for utvikling av et positivt selvbylde. Barn som skal tilegne seg skrive- og leseferdigheter har dessuten behov for å se voksne som selv lager tekster og som tegner og skriver. Gjennom å delta sammen med voksne i ulike språklige aktiviteter kan de i tillegg få sett nytten og ikke minst få kjenne gleden ved det å kunne lese og skrive. Eksemplet ovenfor viser hvordan en hverdags-situasjon i barnehagen kan bidra til at barn blir engasjert til å lage tekster og hvordan de voksne, med sitt nærvær, kan legge til rette for at en slik aktivitet kan forekomme.

Barn lager tekster og skriver fordi de har et behov for å synliggjøre seg for verden og fordi de ønsker å være i dialog med omgivelsene sine. De tilegner seg tekstkompetanse og skrive- og leseferdighet gjennom å delta aktivt i aktiviteter de opplever som meningsfulle. Barns kunnskap om tekster, skriving og lesing bygges opp og skapes når de får mulighet til å delta aktivt i samhandling med andre mennesker. Tekstproduksjon og skriving i barnehagen må foregå der barn og voksne befinner seg, og de mulighetene som hverdagslivet i barnehagen gir, kan med fordel utnyttes. Selv små øyeblikk kan bli store opplevelser for både barn og voksne – også når det gjelder det å lage tekster!

Barnehageansatte som stimulerer skriftspråket:

- leker med språkets form
- oppmuntrer barna til å lytte til lyder og rytmer i språket
- snakker om språk
- leser med og for barna
- lar barna møte språklige symboler og bokstaver
- støtter barna når de utforsker skriftspråket
- skriver og viser at det som er skrevet kan leses
- inviterer barna til å bruke digitale verktøy
- støtter barna når de eksperimenterer med å omsette lyder til skrift
- viser interesse for det som barna skriver
- skaper tekster sammen med barna
- er sekretær når barna skaper tekst
- leser tekstene som barna har skapt
- stimulerer barna til å bruke skriftspråket i lek

(Veilederen *Språk i barnehagen. Mye mer enn bare prat*, Udir, 2013)

Ved å respektere at selv skribleskrift har et budskap som kan leses, bekrefter man for barnet at skriving er et redskap for å kommunisere

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring
og skriveforskning

www.skrivesenteret.no